

Sygn. akt I CK 113/05

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Kazimierz Zawada

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa Anny G.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 września 2005 r.,

kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 października 2004 r., sygn. akt (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 (pierwszym) oddalającym
apelację powódki i w pkt 2 (drugim) i w tym zakresie przekazuje
sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26 października 2004 r. oddalił apelację powódki, która domagała się zasądzenia odszkodowania za pozostałą, bliżej określoną, część nieruchomości, co do której decyzją z dnia 14 maja 1951 r. Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy odmówiono przyznania prawa własności czasowej w trybie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.). Sąd uznał, że powódka nie wykazała, aby w wyniku tej decyzji wydanej z naruszeniem prawa poniosła w tym zakresie szkodę.

Kasacja powódki – oparta na obu podstawach z art. 393¹ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 6, 361k.c., art. 488 k.c. w zw. z art. 455 k.c. oraz art. 160, 158, 156 k.p.a., a także art. 328, 227 233, 244 316 k.p.c., i zamierza do uchylenia zaskarżonego oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie należało mieć na uwadze, że na mocy dekretu z dnia 26.X.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) wszelkie grunty w granicach m. st. Warszawy przeszły z dniem 21.XI.1945 r. na własność najpierw gminy m. st. Warszawy, a następnie na skutek wejścia w życie dekretu z dnia 20.III.1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. Nr 14, poz. 130) na własność państwa. Objęcie tych gruntów przez gminę nastąpiło w latach 1948 i 1949.

Stosownie do art. 7 ust. 1 powołanego dekretu dotychczasowi właściciele gruntów albo ich następcy prawni mogli - jeżeli byli posiadaczami gruntów - zgłosić w ciągu 6 miesięcy od chwili objęcia gruntów przez gminę wniosek o przyznanie im wieczystej dzierżawy lub prawa zabudowy przejętego gruntu. Prawa te przekształciły się następnie we własność czasową (art. XXXIX § 1 przep. wprowadz. pr. rzecz.), a później na prawo użytkowania wieczystego (art. 41 ustawy z dnia 14.VII.1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach oraz § 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 26.I.1962 r. - Dz.U. Nr 15, poz. 67).

Istota kasacji sprowadza się do kwestionowania poglądu Sądu Apelacyjnego, który legł u podłoża zaskarżonego wyroku, że skarżąca nie może

skutecznie dochodzić odszkodowania w pieniądzu za pozostałą (bliżej określoną) część nieruchomości, gdyż nie wykazała, aby niemożliwe było zwrócenie skarżącej tej części nieruchomości.

Z punktu widzenia wynikającego z przedstawionego zarzutu kluczowym zagadnieniem jest kwestia, czy owej części nieruchomości dotyczyła decyzja z dnia 14 maja 1951 r. o odmowie przyznania prawa własności czasowej oraz decyzja z dnia 7 maja 1998 r. stwierdzająca, że pierwsza z nich została wydana z naruszeniem prawa.

W razie bowiem pozytywnego rozstrzygnięcia tej kwestii będzie można uznać, w świetle przedstawionego unormowania, że skarżąca (jej poprzednicy prawni) w wyniku wydanej z naruszeniem prawa decyzji z dnia 14 maja 1951 r. została pozbawiona wieczystego użytkowania pozostałej (bliżej określonej) części nieruchomości, za którą domaga się odszkodowania w pieniądzu.

Zgodnie zaś z art. 158 k.p.a., jeśli nie można stwierdzić nieważności decyzji na podstawie art. 156 § 1 k.p.a. np. gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne, organ administracji państwowej ogranicza się do stwierdzenia, że zaskarżoną decyzję wydano z naruszeniem prawa. Zgodnie ze stanowiskiem doktryny i orzecnictwa przedmiot rozstrzygnięcia objęty taką decyzją wraca do stanu, jaki istniał przed jej wydaniem. Sytuacja taka otwiera drogę do dochodzenia odszkodowania przy zastosowaniu art. 160 k.p.a. Ponieważ art. 160 § 2 k.p.a. w zakresie odszkodowania odsyła do stosowania przepisów kodeksu cywilnego, poszkodowanemu stosownie do art. 363 k.c. przysługuje wybór sposobu naprawienia szkody między przywróceniem stanu poprzedniego a żądaniem odszkodowania w pieniądzu.

Przewidziany w art. 363 § 1 k.c. wybór sposobu naprawienia szkody bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi uprawnienie poszkodowanego. W tym zakresie, wbrew pogładowi Sądu Apelacyjnego, ustawodawca w art. 160 k.p.a. nie krępuje poszkodowanego przez ograniczenie przysługujących mu uprawnień. Skoro zatem skarżąca dokonała przewidzianego w art. 363 § 1 k.c. wyboru i żąda odszkodowania pieniężnego to zobowiązany do naprawienia szkody nie może narzucać skarżącej (wierzycielowi) innego sposobu jej naprawienia.

Wychodząc z odmiennych założeń Sąd Apelacyjny naruszył przytoczone ostatnio przepisy kodeksu cywilnego oraz procedury administracyjnej.

Odnosząc się do prawidłowości zaskarżonego orzeczenia w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach za opóźnienie i dacie, od której należy je liczyć, trzeba stwierdzić, że brak pełnej reakcji ustawodawcy na zjawiska związane z transformacją ustrojową, z drugiej zaś strony w pewnym okresie w znacznym stopniu rewaloryzacyjny charakter odsetek ustawowych, spowodował poszukiwanie w orzecznictwie sądowym, w tym i Sądu Najwyższego, takiej wykładni obowiązujących przepisów, aby zachowana była równowaga między interesami stron.

W tej materii ukształtowana linia orzecznicza dostarcza stosunkowo czytelnych wskazówek co do możliwych kierunków wykładni zgodnej m. in z powołanym w kasacji art. 481 k.c. Jednym z nich jest kierunek wykładni odpowiadający tezie uchwały z dnia 6 września 1994 r. III CZP 105/94 (OSNC 1995 Nr 2, poz. 26), według której zasądzenie odszkodowania według ceny z daty wyrokowania uzasadnia zasądzenie odsetek od tej daty. Rację ma skarżąca o ile twierdzi, że nie jest to jednak jedyny kierunek wykładni. Jak już wskazał na to Sąd Najwyższy w wywodach, które skład rozpoznający tę kasację w pełni podziela, zawierających również przedstawienie dorobku orzecznictwa w tej materii, zawartych w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98 (OSNC 2000, Nr 9, poz. 158), możliwe są odmienne, w tym także pośrednie rozwiązania.

W sprawie odsetki zasądzono od dnia następnego po wykonaniu operatu szacunkowego określającego wartość nieruchomości, tj. od dnia 21 grudnia 2001 r. Takie rozstrzygnięcie byłoby zgodne z art. 481 k.c., gdyby nieruchomość w chwili popadnięcia strony pozwanej w opóźnienie miała istotnie niższą wartość aniżeli przyjętą.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku (art. 393¹³ k.p.c.).

jz

/tp/